

องค์ความรู้

ภาษาวัฒนธรรม

โดยสำนักงานราชบัณฑิตยสภา

เสมียนตรา

เสมียนตรา เป็นชื่อตำแหน่งขุนนางในสมัยโบราณ ทำหน้าที่เลขานุการ หรือเรียกว่า “เลขานุการผู้ใช้ตรา” สารานุกรมการเมืองการปกครองไทย เล่ม ๑ ฉบับราชบัณฑิตยสภาอธิบายว่า เสมียนตราทำหน้าที่เกี่ยวกับการเก็บรักษาดูแลและการประทับตราในเอกสารของทางราชการ ตำแหน่งเสมียนตราเริ่มใช้ในสมัยที่มีกรมมหาดไทย ในอดีตนั้นเสมียนตราเป็นตำแหน่งของข้าราชการที่รับผิดชอบดูแลรักษาดวงตราสัญลักษณ์ของตำแหน่งผู้ปกครองสำหรับใช้ประทับในหนังสือสั่งการต่าง ๆ ต่อมาได้ใช้เป็นชื่อเรียกข้าราชการตำแหน่งหัวหน้าเจ้าพนักงานการเงินของกรมมหาดไทย นับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๖ เป็นต้นมา ตำแหน่งเสมียนตราเป็นตำแหน่งข้าราชการสังกัดกรมปลัดบัญชากระทรวงมหาดไทย ซึ่งจะต้องออกไปตามหัวเมืองต่าง ๆ เพื่อปฏิบัติหน้าที่และรับผิดชอบ

เกี่ยวกับการเงินและพัสดุ แยกออกมาจากหน้าที่ของจำเมือง ตำแหน่งของเสมียนตรานี้มีอยู่ทั้งในระดับมณฑลและระดับเมือง เรียกว่า เสมียนตรามณฑล สังกัดแผนกมหาดไทย ส่วน เสมียนตราเมืองเป็นตำแหน่งกรมการเมืองชั้นผู้น้อย

หน้าที่สำคัญของ เสมียนตรา ที่มีสืบมาแต่โบราณกาล คือ การเก็บรักษาดวงตราประจำตำแหน่งผู้ว่าราชการ และดวงตราประจำตำแหน่งนายอำเภอ ซึ่งเป็นตราประจำกระทรวงมหาดไทย (ตราราชสีห์) สำหรับประทับตราบางชนิด เช่น ใบสำคัญการสมรส ใบสำคัญการหย่า ใบอนุญาตให้ซื้อและมีอาวุธปืน ดวงตราดังกล่าวนี้เสมียนตราจะต้องเก็บรักษาดูแลและดำเนินการประทับตราเอกสารราชการที่กฎหมายระบุให้ประทับตรา มิฉะนั้น เอกสารทางราชการนั้น ๆ จะไม่สมบูรณ์ กล่าวคือ เสมียนตรา จึงน่าจะมาจากหน้าที่เก็บรักษาดวงตราที่ต้องประทับในตำแหน่งของผู้ใหญ่ ตามกฎหมายนั่นเอง.

อารยา กิรมงคลจิต